

DOKUMENTY K VÝUCE- Petice ze Svatováclavských lázní roku 1848

Didaktická pomůcka pro výuku dějin první poloviny 19. století. Dokument je možno využít k rozvoji kompetence ke komunikaci (vychází z potřeby pochopení textu a jeho kritického posouzení). Textem lze současně rozvíjet občanské kompetence i vědomostní základ dějepisu (je konkrétní formulací požadavků, kterými tehdy lidé žili).

Zasazení do historického kontextu (tematického celku):

Ve druhé polovině čtyřicátých let 19. stol sílilo v českých zemích sociální napětí. Poddaní požadovali nahrazení nedostatečného patentu ze 14. prosince 1846 o dobrovolném výkupu z roboty striktním zákonem, který by výkup nařizoval, dělníci bojovali za zvýšení mezd (viz nepokoje v roce 1844). K rozhodnějšímu projevu nespokojenosti pak došlo pod vlivem událostí v Itálii, Německu a ve Francii. Horlivou agitaci vedly hlavně radikální síly (např. Karel Sabina), od kterých také vzešla výzva ke schůzi Pražanů na 11. března 1848 do tanečního sálu Svatováclavských lázní.

Petice z 11. září 1848 je prvním dokumentem, který vyjadřuje požadavky obyvatelstva v českých zemích týkající se lidských a občanských práv a národnostních požadavků. Přestože iniciativa vycházela z řad radikálů, schůzi a hlavně pak další redakci požadavků dostali do rukou liberálové (A. P. Trojan, P. Fastr), kteří měli většinu ve Svatováclavském výboru. Ten měl dopracovat požadavky lidu, vznesené na manifestaci. Proto byl také požadavek organizace práce a mzdy z konečného znění dokumentu vyškrtnut.

Návrh první pražské petice císaři z 11. března 1848

1. Aby utužen a pojištěn byl svazek mezi zeměmi k České koruně náležejícími, Čechy, Moravou a Slezskem, a ty aby zastávány byly od sněmu, každého roku buď v českém, nebo moravském hlavním městě shromážděného.
2. Aby tyto země administrativně spojeny byly a zodpovědné politické, právní a finanční centrální úřady aby se v Praze pro ně zavedly.
3. Aby stavovské zřízení království doplněno bylo svobodně volenými poslanci všech měst a okresů venkovských.
4. Aby byla úplná rovnoprávnost české národnosti s německou ve všech českých zemích, školách, i úřadech.
5. Uspořádání soudnictví: zrušení soukromých soudů a zavedení nezávislých okresních úřadů s veřejným ústavním jednáním.
6. Všeobecné vykoupění z roboty a jiných urbánních povinností, zrušení poddanství, stejné postavení gruntovního majetku z ohledu práv i břemen, bezvýjimečná závaznost k stavu vojenskému losováním a co možná nic delší než čtyřletá služba.
7. Aby byly zavedeny městské a vesnické obce a ty aby spravovány byly od svobodně zvolených obecních úřadů. Aby byly zřízeny obecní gardy.
8. Aby se úřady obsazovaly domácím lidem, majícím stejně dokonalou znalost obou v zemi panujících jazyků.
9. Svoboda tisku s represivními zákony proti nadužívání.
10. Aby taxovní a kolkovní zákony byly opraveny a potravní daň zrušena.

11. Svobodné právo shromažďovat se a zadávat přípisy, svatost tajemství dopisů, pojištění osoby proti zatknutí bez předešlého soudního uznání neb dokázání zločinu.

12. Úplnou svobodu všech náboženských vyznání.

Úkoly pro práci v hodině:

Pokuste se určit, ze které doby dokument pochází (to je možno udělat, pokud rozdáme dětem text bez hlavičky).

Vypište jednotlivé požadavky ve stručném znění a rozdělte je podle toho, jakých oblastí se dotýkají (sociální, národnostní, občanské atd.).

Jaká byla reakce císaře na petici? (Podle vyspělosti třídy je možno někomu zadat podrobnější referát a zmínit se o prvním kabinetním listě císaře z 27. března, který byl zcela vyhýbavý a vyvolal velké rozhořčení Pražanů. Teprve druhá petice a hlavně strach z revolučního vystoupení přiměly císaře ke slibu splnění požadavků.)

Zjistěte, co je to urbář.

Který z petičních požadavků prosazuje nějaký prvek demokracie?

Které jiné dokumenty požadující lidská práva a demokracii jste při výkladu dějin zaznamenali? (Ve výuce dějepisu se obvykle zmiňují tyto dokumenty: Magna Charta Libertatum, Habeas Corpus Act, Bill of Right, Ústava USA, Deklarace práv občana a člověka.)

Prostudujete příslušný text v učebnici a zařadíte dokument do dobových souvislostí.

Které z požadavků petice se podařilo prosadit?

Které z požadavků jsou dnes splněny?

Srovnejte dokument s Deklarací práv občana a člověka ze srpna 1789 z Francie. Zhodnoťte rozdíly.